

Eesti Kohtunike Ühing

Hr Marko Pomerants
Riigikogu põhiseaduskomisjoni esimees
pohiseaduskomisjon@riigikogu.ee

Teie

Meie 12.10.2018

Koopia: Riigikohtu esimees hr Priit Pikamäe
info@riigikohus.ee

Koopia: Justiitsminister hr Urmas Reinsalu
info@just.ee

Eesti Kohtunike Ühingu arvamus kohtute seaduse ja kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse muutmise seadus eelnõu (713 SE) kohta

Eelnõuga luuakse asenduskohtuniku institutsioon ning muudetakse kohtujuristi palga regulatsiooni.

I. Eelnõu § 1 p 22 kohaselt tunnistatakse kohtute seaduse paragrahvi 125¹ lõige 6 kehtetuks. Ühing ei toeta kohtute seaduse sellist muudatust järgmistel põhjustel.

Esmalt märgime, et kohtunikud ega Eesti Kohtunike Ühing ei ole saanud avaldada oma arvamust sellise kohtusüsteemile tervikuna väga olulise seadusemuudatuse eelnõu kohta. Kohtujuristide palgaregulatsiooni taoline muudatus ei teeni ühingu arvates ka eelnõu seletuskirjas välja toodud eesmärke.

Ühing möönab, et kohtujuristide palgale võib olla mõistlik läheneda senisest paindlikumalt, et tagada selle institutsiooni algse eesmärgi – kohtunikud järeelkasvu arendamine – säilimine vähemalt osaliselt. Üheks selliseks abinõuks võiks olla kohtunikueksam sooritanud ning vanemkohtujuristikts nimetatud ametniku kõrgem töötasu võrreldes teiste kohtujuristidega. Samas ei pea ühing õigustatuks kohtujuristide töötasustamisel täpsema õigusliku regulatsiooni puudumisel olemasoleva kehtetuks tunnistamist. Eelnõu seletuskirjas toodud alternatiiv, et kohtusüsteem saab sisemiste kokkulepetega tagada, et kohtunike järeelkasvuks vajalikul osal kohtujuristidest hoitakse palk jätkuvalt konkurentsivõimeline (vähemalt pool esimese astme kohtuniku palgast) ei loo vähimatki kindlustunnet, et selline palgatase ka tegelikkuses on võimalik tagada.

Eelnõu seletuskirjas märgitud eesmärk võimaldada kohtusüsteemile antavat lisaraha suunata kohtusüsteemis töötavate teiste ametnike, kelle palk on jäänud oluliselt maha tööturul sama väärtusega töö eest makstavast palgast ning takistab kohtusüsteemi toimimist tervikuna ja piirab selle arengut, ei saa õigustada lõppkokkuvõttes kohtujuristide kui kõrgelt kvalifitseeritud ametnike palga vähenemist. Ühing tunnistab madalapalgaliste ametnike töötasude tõstmise vajadust kiiremas korras, kuid ei pea õigeks, et vajalik raha leitaks kohtujuristide instituudi kvaliteedi ja arengu arvelt.

Samuti ei ole asjakohane seletuskirja p-s 7 esitatu, et kavandatava regulatsiooni korral sõltuks kohtujuristi töötasu tõus lisaks kohtu eelarvevõimalustele ka kohtujuristi kokkuleppesest tööandjaga. Kehtiv õigus (avaliku teenistuse seadus, kohtute seadus) ei näe avalikus teenistuses erinevalt töölepingulistest suhetest ette võimalust läbirääkimisteks töötasu üle.

II. Eelnõu § 1 p-des 1-21 kavandatavad muudatused on suunatud asenduskohtuniku institutsiooni loomisele.

Eesti Kohtunike Ühing on esitanud Justiitsministeeriumile asenduskohtuniku instituudiga seoses 23.01.2018 arvamuse kohtute seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsuse kohta http://www.ekou.ee/doc/2018-01-23_EKoY-KS-VTK.pdf ja 09.07.2018 arvamuse kohtute seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu kohta (http://www.ekou.ee/doc/2018-07-09_EKoY-KSMS-asenduskohtunik.pdf). Ühing on põhimõtteliselt aktsepteerinud sellise instituudi loomist, kuid on esitanud ka omapoolsed ettepanekud nii asenduskohtuniku staatuse kujundamiseks kui ka alternatiivsed ettepanekud, kuidas vältida või leevendada ajutist suurenenud töökoormust kohtutes.

Ühing jääb jätkuvalt juba varem väljendatud järgmiste seisukohtade juurde:

1) Kohtuniku asendamine asenduskohtuniku poolt peaks toimuma ainult maa- või halduskohtus (mitte ringkonnakohtus).

2) Kavandatav asenduskohtuniku töötasu (ringkonnakohtunikuga võrdväärne ametipalk ning 10% lisatasu) ei ole põhjendatud ning sellise palga maksmine esimese astme kohtus töötavale asenduskohtunikele oleks sisuliselt sama tööd tegvate maa- ja halduskohtunike (n-ö tavakohtunike) jaoks raskesti mõistetav ja põhjendatav.

Ühing meenutab ka enda 23.01.2018 arvamuses esitatud seisukohta, et kohtunike töökoormuse ajutise suurenemise peamiseks põhjuseks on vabanevate kohtunikukohtade liiga aeglane täitmine. Enamikel juhtudel on kohtunikukoha vabanemine vähemalt pool aastat ette prognoositav. Seetõttu asus ühing seisukohale, et vabaneva koha komplekteerimist tuleb alustada kohe kui on teada, et koht vabaneb. Väljatöötamiskavatsuses mainitud põlvkonnavaheetus lähiaastatel eeldatavalt toimivas mahus on ajutine ja sellest tingitud probleemide lahendamiseks on ka lihtsamaid viise, kui uudse asenduskohtuniku instituudi loomine. Sellega seoses pidas ühing vajalikuks kaaluda kohtunike arvu ajutist suurendamist esimese ja teise astme kohtutes või sama kohtu teistele kohtunikele lisatasu maksmist pensionile läinud kohtuniku asemel uue kohtuniku ametisse astumiseni. Viimati nimetatud eeldab küll lisatasu maksmist võimaldavate seadusemuudatuste tegemist, kuid sellised muudatused on eelduslikult vähem keerukamad. Samuti vääraks ühingu arvates kaalumist kohtunike ajutise üleviimise paindliku regulatsiooni loomine. Praktikas on puuduva kohtuniku tööd senini tehtud tegelikult tööl olevate kolleegide poolt tasuta, samas ei ole see statistiliselt avaldanud märkimisväärset negatiivset mõju menetlustähtaegadele.

Ühingule teadaolevalt puudub asenduskohtuniku loomise ja selle võimalike alternatiivide võrdlev analüüs, sh vastavate mõjude analüüs rahalises mõttes. Ühing peab ka vajalikuks märkida, et eelnõu seletuskirjas on ekslikult märgitud ringkonnakohtuniku brutopalgaks 3900 eurot ning sellest lähtuv asenduskohtuniku brutotöötasu 4290 eurot kuus. Seletuskirjas ei ole arvestatud alates 01.04.2018 korrigeeritud palka ning seega on asenduskohtuniku tööjõukulud näidatud juba praegu tegelikust väiksemana.

III. Ühing peab vajalikuks ka rõhutada, et asenduskohtuniku instituudi loomiseks koostatavas eelnõus oli algselt kavas reguleerida ka kohtunikukonna pikkajaline murekoht ning luua võimalus kohtunikele lisatasu maksmiseks tavapärase tööaja välisel ajal tehtud töö eest (nn valvetasu). Kahetsusväärset on see ettepanek jäänudki vaid väljatöötamiskavatsuse tasemele. Ühing peab oluliseks kohtute koormuse, täiendavate

kohtuniku (asenduskohtuniku) kohtade loomise ja täiendava töö tasustamise (sh valvetasud)
küsimusi vaadata terviklikumalt

Austusega

(allkirjastatud digitaalselt)

Indrek Parrest
Esimees